

פרשת מטות מסעי

גודל קדושת ארץ ישראל

קראנו בפרשה על גבולות ארץ ישראל לכן נזכיר מקדושת ארץ ישראל יש מהראשונים הסוברים שהישיבה בארץ ישראל היא מצות עשה מן התורה, והיא בכלל מצות הכיבוש, שנאמר: והורשתם את הארץ וישבתם בה

וכמה אמוראים הפליגו שם (כתובות קיא א) במעלות הדר בארץ ישראל: אמר רבי אלעזר, כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עוון כו'. אמר רבי אלעזר, מתים שבחוץ לארץ באים לארץ על ידי גלגול מחילות.

אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן, כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עולם הבא ואיתא במסכת בבא בתרא (צא א), אמר רבי שמעון בן יוחאי שאלמלך ומחלון וכליון נענשו מפני שיצאו מארץ ישראל לחוץ לארץ.

שקולה ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצוות שבתורה וכל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עוון ולא בלבד הדר בה בקביעות אלא אפילו המהלך בה ארבע אמות וזכה לחיי העולם הבא

בארץ ישראל יש השגחה אלוקית וקדושה המצד עצמה האברבנאל כותב: "אמיתת הענין, ארץ ישראל יש לה בעצמה סגולה נפלאה ויחס גדול לקבל ניצוץ אלוקי והשגחה אלוקית מיוחדת וזוה מיוחדת היא משאר הארצות ככתוב "ארץ אשר יצני ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מְרִשִּׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" (דברים יא, יב). והארץ מצד טבעה ומצבה אצל העליונים, נבחרה מכל הארצות וקדושה מצד עצמה גם ללא קשר לעם היושבים בה" ולכן כל כך הרבה מצוות תלויות בה,

מעלת ארץ ישראל כהר סיני אומר האלשיך הקדוש: פרשת בחוקותי "וַיַּדְבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר" – ומיד צונו על השמיטה, מה ענין שמיטה אצל הר סיני? מדוע התחילו במצוות שמיטה מיד לאחר הר סיני ועונה: "אלא כמו ששרתה השכינה הקדושה על הר סיני, על מקום ממש" – על דומם – "כך שורה קדושה בארץ ישראל" – ארץ ישראל זה הר סיני בכיכול. כך שורה קדושה ונשמה יתירה.

ארץ ישראל היא ביתנו

כתוב: "כִּי-תֵבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ" (ויקרא כג, ה), שואל האלשיך הקדוש: למה כתוב "כִּי-תֵבֹאוּ", לשון ביאה ולא כי תלכו אל הארץ או כי תצאו את הארץ? ומבאר "ברם הלשון "כִּי-תֵבֹאוּ" זה לא כי תצאו, או כי תלכו" – לאן אדם בא? אל ביתו – "ביאה זה אל ביתו, אל מה ששייך לו. ביאה, אל מקום הקבע שלך. ללכת זה לפעמים גם עראי, הוא הולך וחוזר" – מקומם האמיתי של ישראל, בארץ הקודש ושם שורש נשמתם ומשום כך תמיד תמצא לשון ביאה אל הארץ, ללמדנו שעיקר מציאותם ושורשם של ישראל היא בארץ ישראל" כל עוד הם בשאר ארצות, הם לא באו אל מקומם ושורשם האמיתי

ארץ ישראל היא בהנהגה ניסית

אומר ר' יונתן אייבשיץ, (אורים ותומים חושן ומשפט הלכות ומשפט הלכות הלוואות ס"ז, הלכה א'): "ארץ ישראל היא ארץ חמדה אשר תמיד בשנת השש לשמיטה היתה הברכה מצויה בגידולי הארץ, על אספקה שלוש שנים" – היבולים שגדלו בשנה השישית, הספיקו לשנה השישית, שביעית ושמינית – "וכאשר נסמכה לשנת היובל" – בשנת 49- לשמיטה – "על ארבע שנים" – שנה אחת נתנה יבולים די והותר לארבע שנים! זוהי ארץ על טבעית. כפי שמסופר על כך סיפורים לרוב

עבירות הנעשות בארץ ישראל חמורות מהנעשות בחו"ל

אומר הרמב"ן, פרשת אחרי מות: "החמיר הכתוב בעריות, בעבור הארץ, אף על פי שעריות זה חובת הגוף, זה לא שייך לארץ ישראל, בכל מקום אסור לחטוא בעריות, מכל מקום, אם יהודי חוטא בעריות, או אומות העולם בעריות בחו"ל, ה' לא מעניש אותו" – רק כעבור 120 שנה – "ארץ ישראל היא נחלת ה', מיוחדת לשמו, והוא יתברך הנחילה לעמו המיוחד שמו באהבה, זרע אוהביו ועל כן, תקיא כל מטמא אותה ולא תסבול עובד כוכבים, אפילו אם אינם ישראל" – היא לא סובלת את זה, היא לא בנויה לזה.

אפילו הגויים נענשים על מעשיהם בארץ ישראל

ארץ ישראל היא קודש! והראיה, אומר הרמב"ן: הפותים שהביא סנחריב לארץ, לא היו נענשים בארצם בעובדם את אלהיהם לשלח בם את האריות" – הרי בנביאים מסופר שהם באו לארץ ועשו את התועבות שהם עושים בכוּתָא, אז הקב"ה הביא אריות וטרפו בהם, אז הם בקשו להתגיייר, אז יש מחלוקת בגמרא, אם גרי עריות בגלל אריות זה גרי אמת, או לא. כי הם

התגייירו רק בגלל שהאריות טרפו בהם. והגמרא דנה בזה. הפותים אלו כשהיו בכוּתָא, באפריקה, הם עשו את אותם תועבות, ולא באו עליהם אריות ופה שהם באו לארץ והם נהגו את מנהגם האפריקני מיד האריות טרפו אותם.

שואל הרמב"ן: למה? ועונה: "כי ארץ ישראל אינה כשאר הארצות, היא אינה סובלת עוברי עבירה" – ואפילו גויים!.

סדום ועמורה נענשו בגלל מעלת ארץ ישראל הגבוהה

סדום ועמורה נחפכו ונחרבו. שואל הרמב"ן: למה סדום חרבה? וכי אין בעולם אנשים נוספים רעים כסדום ועונה הרמב"ן: "יודע, כי משפט אנשי סדום (בבראשית יט) היה למעלת ארץ ישראל, כי אין בכלל נחלת ה' ואינה סובלת אנשי תועבות, וקָאָה את העם הזה, שהיו רעים מכולם לשמים ולבריות, ושמומו עליהם שמים וארץ והושחתה הארץ בלא רפואה לעולם" – ארץ מלחה, ארץ יבשה, אין בה מים, מדוע? כי הם פגעו בארץ, אפילו שהם גויים. "כי יש באומות רעים וחטאים מאוד ולא יעשה להם ככה, כיון שהם בחו"ל אבל למעלת הארץ אפילו גוי נענש עונש חמור היה הכל". בספר נר תמיד על התורה (בחקותי)

מסופר, על אחד מהאדמו"רים באחת מעליותיו לארץ ישראל, כיון שהגיע אליה עמד והצביע לפני האנשים שסבבו אותו על דברי הגמרא (כתובות קי"ב ע"ב) "רבי אבא מנשק את הסלעים של עכו, רבי חייא בר גמדיא התגלגל על עפרה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה את עפרה יחוננו". בפירש"י דיבור המתחיל "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו", ציטוט הפסוק במלואו מתוך הגמרא, מבלי להוסיף אפילו מלה אחת. שאל האדמו"ר לכאורה רש"י רק חוזר על דברי הגמרא ולא מפרש לכאורה זה מיותר

והשיב בדברים נאים היוצאין מפי עושיהן: רש"י רק השמיט את התיבה "שנאמר" המוזכרת בגמרא, דהיינו כוונת רש"י בזה, כי התנאים הקדושים הרעיוני נשיקות על סלעי ארץ ישראל והתגלגלו בעפרותיה לא מפני "שנאמר..." דהיינו בגלל שמצאו פסוק המְלַמֵּד שכך יש להתנהג, אלא עשו מה שעשו "כי רצו עבדיך..." "ממש, בגלל שהם עצמם היו בדרגה הזאת והתרפקותם לא היתה מעוֹשָׁה כלל ע"י.

הרב מבריסק אומר שרק אדם גדול מנשק את אבניה כמו שאומר הרמב"ם גדולי החכמים מנשקים אבניה של ארץ ישראל (אמנם ראינו אנשים פשוטים שהגיעו בפעם הראשונה נשקו את הקרקע וכן משמע מהיראים שמצוה זו מוטל על כל אדם) הרב מפונביץ' צ"ל נישק את אדמת ארץ ישראל בכניסת שנת השמיטה, ואמר גוט שבת אדמת הקודש

ארץ ישראל מעין קדושת גן עדן כותב השלי"ה הקדוש שער האותיות אות ק ד"ה קדושת המקום נוהג בארץ, בריאת אדם שהיה קודש, ויניחוהו ה' בגן עדן, וכשקלקל וגורש מגן עדן ונתקן באומה ישראלית הנקראים אדם על ידי התורה, נתן להם ארץ הקדושה שהיא מקודשת מעין קדושת גן עדן, וכמו שכתוב ביחזקאל (לו, לה) 'הארץ הנשמה הלזו (תהיה) (היתה) כגן עדן'. ואף עתה בחורבנה, מכל מקום היא בקדושתה,

לימוד תורה הוא גדול ממעלת ארץ ישראל ומעל לכל

אחרי פרשת בהר המדברת במעלת ארץ ישראל ובקיום המצוות התלויות בה, ומלמדת אותנו על מצות יישוב ארץ ישראל הנעלה, הקדושה ובלעדי שמירת מצוותיה התלויות בה, אנו חנו בגלות, כי הארץ תקיא אותנו, באה מיד אחריה פרשת בחוקותי למרות מעלת ארץ ישראל לימוד תורה מעל לכל "אם-פְּחָקְתִּי תִלְכּוּ" – שתהיו מעילים בתורה זה העיקר תלמוד תורה כנגד כולם,

לימוד תורה מעלתו יותר מקדושת ארץ ישראל

מותר לרדת מן הארץ כדי ללמוד תורה. עזרא הסופר אשר ציוה על שיבת ציון וקילל את אותם יהודים שלא רצו לעלות לארץ ונמצא בסידור הסמי"ע: מדוע קהילת מגנצא באשכנז סבלה כל כך הרבה נשירות יותר מכל קהילות ישראל? כי היא לא רצתה לעלות לארץ, עם הקריאה של עזרא הסופר. למה? כי זה היה ירושלים. כמו ירושלים, היו צדיקים, אז הם קוללו **עזרא הסופר שקרא** לכולם לעלות וקילל את אלה שלא עלו, הוא עצמו נשאר בבבל. מדוע? כי מורו ורבו, ברוך בן נריה, התלמיד הגדול של ירמיה הכהן, לא יכל לעלות לארץ מפאת זקנותו, אז הוא נשאר איתו ללמוד תורה והוא עלה לארץ אחרי פטירתו, הוי אומר, שהתורה הקדושה, אף אם היא בחוץ לארץ, ערכה גדולה יותר, מיישוב ארץ ישראל,

לימוד תורה דורש יותר הקרבה מיישוב הארץ

אומר ר' יחזקאל אברמסקי צ"ל "לגבי קיום הארץ די חזק ואמץ" – ככתוב בספר יהושע – "אלוה לגבי לימוד התורה ושמירת המצוות, נאמר "רק-חֶזֶק וְאַמֶּץ מְאֹד", צריך לתת את כל ה"מאד" שלנו. ואילו למצוות ארץ ישראל לא צריך לתת את ה"מאד", כי ה' כבר ילחם לכם ואתם תחרישון,

אנו נמצאים בימי בין המצרים ואבלים על חורבן הבית שנחרב בגלל שנאת חנם שורש שנאת חנם ובין אדם לחבירו היא אנוכיות שלא חושב על חבירו אלא רק על עצמו להלן סיפורים על ויתור המרבה שלום ואחוה כוחו של מחילה וויתור

לפני כמה חודשים הלכתי להתפלל באחד מהמקומות הקדושים. מאז הפציע וירוס הקורונה לעולם, יש מאבטח שעומד בחוץ ומווסת את כמות האנשים שבפנים. מותר שיהיו בפנים מספר מוגבל של אנשים, ורק כשאחד יוצא נכנס הבא. כשהגעתי עמדו עשרות אנשים בתור וניצלו את הזמן לאמירת תהלים. גם אני נעמדתי ביניהם וחיכיתי. לפתע הגיע למקום יהודי, עקף את כל התור הארוך וכמעט נכנס פנימה. 'הלו... הלו...', קרא לו המאבטח, 'יש תור! אי אפשר להיכנס עכשיו.' 'מה תור?' היהודי ששמו יהודה התקצף נוראות. 'מה באתם פה להשתלט על המקום? מה רציתי בסך הכל, לבוא להתפלל, זה הכל. מי קרא לך בכלל? מה היה רע עד היום? לך הביתה. נסתדר בלעדיך. אתה לא בעל הבית כאן.' 'השימור לא נותר חייב. נכון שאני לא בעל הבית, אבל זה התפקיד שלי. אתה חייב לציית.' חילופי הדברים הלכו והחמירו. נשמעו מילים קשות שאי אפשר לחזור עליהן, וכולם היו המומים מהתפתחות הדברים. * 'יש שמואל החליט לעשות מעשה. הוא ניגש אל הניצב, תפס בידו של יהודה ואמר לו: "יהודי טוב, תירגע, תסלח לשומר ובזכות זה תראה ישועות." יהודה אינו מסכים בשום אופן.' "צריך להתייף את השומר."

ר' שמואל אמר עם דמעות בעיניים: "רק תקשיב, יש לי חבר, בחור צדיק כמעט בן שלושים, בבקשה ממך, תתגבר! תשתוק! **תסלח** יש לך כוח לבדך את חברי שיושע". הוא פנה גם לשומר עם אותם דיבורים רכים ומתחננים בעד חברו שיוזכה להקים בית נאמן בישראל. השניים היו נוקשים ונחרצים. הם לא הסכימו לשמוע משום דבר, כל אחד היה בטוח שהוא צודק במאה אחוזים ויותר, אבל גם ר' שמואל לא ויתר. הוא התפלל למלך שהשלום שלו, שישלח לו שיתאם דשמיא ויצליח במשימה, ושוב דבר עם כל אחד לחוד ועם שניהם ביחד, עד שבסופו של דבר נרעו הרוחות, נפתחו הלבבות, האויבים נהפכו לאהובים, סלחו, התפייסו וברכו את חברו המבוגר של ר' שמואל שימצא בקרוב את זיווגו הנכון. עתה ביקש ר' שמואל שגם שניהם יברכו זה את זה. כל אחד אמר את שמו של חברו החדש וברכו מעומק הלב שיושע בכל העניינים. ר' שמואל נכנס פנימה, שפך שם דמעות לישועת החבר הבחור שהוא מתפלל עליו שנים רבות כל כך, וגם לישועתו הוא. כשיצא משם הוא פוגש את מאיר, חברו מהישיבה. "אשריך! איזה קידוש ה' עשית", קורא אליו מאיר, "ראיתי מה שהיה. לא שמעתי מה דיברת איתם, אבל ראיתי שהצלחת להשפיע עליהם." אמרתי להם שיברכו את חברנו שימצא במהרה זיווג הגון. תתפלל עליו גם אתה, הוא מתקרב לגיל שלושים ועדיין לא מצא את זיווגו. "ר' מאיר נדהם. ר' שמואל עצמו יש סאת ייסורים משל עצמו. הוא עדיין לא התברך בילדים, ועם כל זה הוא מקדיש את זכות השלום לחברו. "אני מקנא בך", אמר מאיר, "ככה לחשוב על השני." "בוא ניכנס ישר לעניין", ממשיך ר' שמואל, "אולי יש לך רעיון בשביל חברנו." "אני לא שדכן, היחידה שאני מכיר זאת אחותי שמלאו לה תשע עשרה לאחרונה." "אולי זה מתאים..."?

מאיר כמעט התעלף במקום, אבל ר' שמואל 'משום מה' נדלק על הרעיון. הוא המשיך ודיבר בשבח הבחור עוד ועוד. "מה אכפת לך לנסות?" הוא שכנע את מאיר, "תאר לך שכאשר הוא יהיה בן 91 הוא יהיה רק בת 80... זאת מעלה גדולה..." התחילו בהומור, וכשיש שמחה למטה יש שמחה למעלה... כעבור עשרים יום הבחור המבוגר התארס במזל טוב עם אחותו של מאיר, וליהודים היתה אורה. כשהגיעה הבשורה המשמחת שוב עשה ר' שמואל את דרכו אל המקום הקדוש שמשם צמחה הישועה, והפעם כדי להודות. ואת מי הוא פוגש שם? את השומר הנאמן שמרשה להיכנס רק לפי תורו.

ר' שמואל ניגש אליו בשמחה, ואומר לו: "זוכר אותי? אתה ודאי זוכר מה שהיה במקום הזה לפני כשלושה שבועות, קולות המריבה – והפיסוס הנהדר שקידש את השם ברבים. מזל טוב! הבחור שבירכת התארס!"

השומר כל כך התרגש: "בטח שאני זוכר, ואני רואה שכל הברכות התקיימו – גם אני התארסתי השבוע..." "מזל טוב! מזל טוב!!! צאו וראו כמה חביבה אהבת חנם לפניו יתברך... מתוך גיליון 'השגחה פרטית'!

בזכות מחילה וויתור השיתוק עבר מן העולם

להלן סיפור מופלא שהרב אשר קובלסקי שליט"א סיפר. יש בו כדי ללמד אותנו עד כמה גדולה כוחה של מחילה. ר' אשר שמע את הסיפור מפי הרה"ח ר' יוסף נברבוסקי הי"ו מבית משל, למד נודע בעיר וזה הוא סיפר: היה לו ידיד אהוב בשם ר' שלמה. גם הוא מלמד. בקשרה ביניהם ידידות אישית מעבר להוראה. לביל שיש, אור לערש"ק פרשת 'חיי שרה' ה'תשפ"ה התנהלה ביניהם שיחה. ר' שלמה סיפר את כאבו ומצוקתו באוזני ידידו: "אני לא יודע מה לעשות. מחר בבוקר תיערך הלוויית אחד מקרובי משפחתי רעייתי. אני לא יכול לתאר את מידת עוגמת הנפש שהמנוח גרם לי לפני כארבע שנים, עוול כל יכופר. מאז לא החלפתי אפילו מילה אחת. אני לא מסוגל לסלוח לו. אתה יודע שלא קל לי בחיים", ר' שלמה המשיך, "העוול שגרם לי הוסיף צער וקושי בחיי על הקשיים גם כך. לא רציתי בשום קשר אתו. מצד שני, עכשיו הוא נפטר, המת מוטל לפנינו. האם נדרש ממני לסלוח לו עכשיו כדי שיגיע נקי וטהור לבית דין של מעלה?", שאל ר' יוסף הבין היטב לליבו. רעייתו של ר' שלמה משותקת למחצה כבר כמה שנים. מתקשה לדבר ונוקטת לעזרה בכל הליכה. ר' שלמה מתמודד עם הקושי העצום הזה. הוא רק לא ידע על עוגמת הליכה מדוד פלוני. הוא שקל את דבריו ולבסוף נענה ואמר: "הקשב ר' שלמה. ראשית, אני במצב של יאל תדון את חברך עד שתגיע למקומי. אני יודע עד כמה אתה מתמודד ומהיכן סמכותי ליעץ לך אם ללכת להלוויית הדוד ולסלוח לו". "בכל זאת יש לי דוד שזכה בבתי יחידה. מאז לידתה המתין וציפה לבשורה טובה נוספת במשך אחת-עשרה שנים! הבת גדלה אולם לא זכתה באח או אחות נוספים. הדוד היה מורה. הוא ייחל בכל לבו לזכות בילדים נוספים עד שלפני שבועיים זכיתי להשתתף בשמחת ברית המילה לבנו לאחר 11 שנות המתנה! אתה יודע כיצד זה קרה". "הסיפור התחיל כמה שנים קודם לכן. אחד מגיסיו של הדוד שלי ניסה את מזלו בהשקעה מסוימת. הוא לקח כסף רב גם מהדוד שלי. כדרכן של השקעות לפעמים הן אובדות. במקרה שלו כל הכסף ירד לטמיון". "אני לא יכול לתאר את המהומה המשפחתית

שהתחוללה. הדוד טען כי גיסו גנב אותו ומעל באמונו. גיסו טען כי עשה הכל, אבל הכסף אבד ואין לו אידך להשיב. בין שניהם נוצר סכסוך ומחלוקת הדוד שלי לא יכול היה לסלוח על העוול ואילו גיסו כעס על שאינו מבין עד כמה התאמץ להציל את הכסף. שני הגיסים הפכו לרעים מישו החליט לדבר עם הדוד שלי, אולי יסלח לגיסו. יתכן שהצדק עימו, אולם המחלוקת לא תורמת לשום דבר. אט אטליבו נפתח. הרי הוא כל כך מצפה ומייחל לילד נוסף. אחת-עשרה שנים של המתנה ותפילות נרגשות. כשהבין כמה גדול השלום ושהוא יכול להביא ישועה, הדבר לחלל וחולל מהפך. "בתחילת חודש אדר א' ה'תשע"ט נפגשו שני הגיסים. הם לחצו ידיים וסיכמו שהם מוחלים זה לזה מחילה מלאה. כל אחד מהם הניח את כאבו וכספו בצד ויצאו לדרך חדשה של שלום ושלווה ביניהם. עתה תבין את גודל ההתרגשות ששררה בברית המילה לבנו של הדוד שלי, התינוק שנולד. "אחת-עשרה שנות ציפייה הסתיימו. ברגע בו נרשמה מחילה הדדית, הדוד שלי זכה בישועה מופתית!". ר' יוסף סיים את הסיפור והניח לר' שלמה לשקוע במחשבות. לאחר כמה דקות הוסיף ואמר: "תראה, אני מבין את כאבך, ובכל זאת, הרי גם אתה זקוק לישועה, עשה כחכמתך." "יום שיש בבוקר. ר' יוסף טרוד בענייניו. שיחת הלילה עם ידידו כמעט ונשכחה. באותה שבת ערך שמחת בר-מצווה לבנו ואירח את הוריו. לא היה לו פנאי לשאול את ר' שלמה על החלטתו. ליל שבת, דקות אחדות לאחר שעשה קידוש נשמעו נקישות בדלת ביתו, דבר שאינו מצוי בזמן זה. בפתח היה ר' שלמה הוא אמר: "יישר כח ר' יוסף. אני לא מוצא את המילים להודות לך, שינית את חיי!". ר' יוסף שאל: "מה קרה?". ר' שלמה סיפר: "אחר שסיימנו את שיחתנו אמש, שבתי לבית מהרהר. חשבתי שהרי המנוח איננו, מה יתן לו להותיר את שנאתו בלב. בנוסף אולי בידי הזדמנות להיושע מבורא עולם. כל הליכה התפתכה על משכבי. בבוקר קיבלתי החלטה אמיצה: אני הולך להלוויה שלו". "הדבר היה קשה מאוד עבורי. האם אני מסוגל לגשת למיטת המנוח ולהגיד לו 'מחול לך' בלב שלם? לאחר ההספדים ניגשתי לעברו וזעקתי 'מחול לך' שלוש פעמים, כדי לחוש שניקיתי לגמרי את ליבי מהשנאה כלפיו. הרגשתי שעשיתי את המעשה הנכון. בעת כניסת השבת, רעייתי הדליקה נרות. היא ביקשה בתחנונים לבוא עולם כי בזכות המחילה והסליחה של בעלה – ירחם עליה ה' וירפא אותה מהשיתוק". "לאחר התפילה שבתי לבית. כשנקשתי בדלת, נדהמתי לראות שמי שפתחה את הדלת הייתה רעייתי. היא הלכה כאחד האדם! ואם לא די בכך, היא פתחה בדבור שוטף רעייתי בריאה לחלוטין. ערכנו את סעודת השבת בעיניים דומעות, חשנו שכל ליבנו ונפשנו אומרים שירה לבורא עולם על הנס. נזכרתי שהזכות כולה שלך. באתי הנה לספר לך, ולומר שאין לי מילים להודות לך! כך בעיצומה של סעודת השבת ר' שלמה ור' יוסף פצחו בתודה לבורא עולם על הנס המופלא

צבעו את האופניים ולא הקפיד וזכוכת כך מצא את האופניים כשנגנבו

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך העלון 'מתיקות הפרשה'. יש בו כדי ללמד אותנו כי מויתורים רק מרווחים. להלן הסיפור מפי בעל המעשה: לפני כחצי שנה קניתי אופניים חשמליות. באותו זמן אחד מחברי קינא באופניים שלי. מרוב קנאה הוא צבע את האופניים החדשות בספר. זה כאב לי מאוד, אבל הבנתי שה' בוחן אותי כעת אם אני מוותר או חלילה מחפץ לקום בחבר. למרות שידעתי מי עשה לי זאת שתקתי ולא אמרתי דבר. לא חלפו ימים רבים והאופניים היקרות והחדשות נגנבו לי. הצטערתי מאוד וחזקתי את עצמי שכלל הפחות לא רבתי והשפילתי את חברי על אופניים שגם כך אינם ברשותי. בשבוע זה (פרשת ויקרא ה'תשפ"ג) ביום שלישי עברתי ליד חנות אופניים. הבחנתי שם לפתע כי האופניים שנגנבו לי מוצעות למכירה. ניגשתי למוכר ואמרתי לו שאופניים אלה הם שלי והם נגנבו ממני. אמרתי לו שהצבע שעל האופניים זו ההוכחה שהם שלי. למרבה המזל הוא אמר מיד: "אם זה שלך – קח אותם." "האמת שכמעט התייאשתי מהאופניים וה' ברוב רחמיו החזיר לי אותם במתנה. אני בטוח שזכות הויתור שלא הקפדתי ולא נקמתי בחברי היא שעמדה לי, ולא עוד אלא שבזכות הצבע זיהיתי את האופניים שלי. ראיתי שמויתור רק מרווחים. גם מה שהיה נהב בהתחלה כנוק וקושי היה בסופו של דבר לטובתי. מעבר לעובדה שקיבלתי בחזרה את האופניים שלי קיבלתי שיעור מאלף באמונה וביטחון ששווים יותר מהכל.

נהג המונית ויתר והרוויח 1000 יורו

סיפר נהג מונית: לקחתי את הרב יוספי שליט"א, מגדולי הדרשנים, והיו קצת פקקים וכל הדרך הרב ראה לנכון לדבר איתי על הנושא של מל"מ. והסביר לי שבורא עולם לא נשאר חייב, וכשהוא רואה שמישהו מוותר הוא יחזיר לו הרבה יותר, וכמו אבא שרואה את הילדים שלו שרבים על איזה שוקולד, אם יקום ילד אחד ויחליט לוותר, אז האבא יתן לו הרבה יותר, אותו דבר בורא עולם מפנק את מי שמוותר. אחרי שנהג המונית הוריד את הרב בבית החולים, וחיכה שיהיה לו נוסע חוזר לפני ברכ, לחזור בלי כלום חבל על הנסיעה. הוא החליט לחכות ליד הכניסה, הוא המתין 10 דקות ואין כלום, ואמר לעצמו, המתנתי עד עכשיו, אמתין עוד כמה דקות וכך הוא מצא את עצמו ממתין ארבעים דקות, והנה אחרי ארבעים דקות מורטות עצבים, יוצא אדם וצועק: "בני ברק, ניהג מונית שהגיע רגע לפני אמר לו: הלו, בוא לפה, אותו אדם! עלה למונית הזאת. מספר הנהג: רציתי לצאת עליו... אתה לא מתבייש!! אני מחכה פה כבר ארבעים דקות ואתה בא ברגע אחרון ולוקח לי את הנוסע, ואז נזכרתי במה שהרב יוספי אמר לי שמי שמוותר רק מרויח, ובלשוננו, מל"מ "מויתור לא מפסידים" והחלטתי שאני מתגבר ואני לא רב עם הנהג שלקח לי את הנוסע. שימו לב טוב מה זה מל"מ. יד מקשיבים פרשת תצוה תשפ"ה לקולך אחרי כמה דקות, יוצא אדם שנראה חוצצק [תשובת חו"ל ושואל אותי בעברית עילגת אם אני יכול לקחת אותו לצפת, וכמה זה עולה. אמרתי לי שכן, והתענוג יעלה לי 1,000 שקלים, הוא עלה והתברר שהוא שליח האו"ם לבקר את החולים שלהם, הרגשתי באותו רגע על הבשר שלי מה זה מל"מ, נסיעה כזו לצפת חלומי של כל נהג מונית, אחרי שהגענו ליעד, הוא השאיר לי מעטפה עם המזומן וירד. פתחת את המעטפה לספור את הכסף והייתי בה ל-5!!! היו שם 1,000 יורו !!! לשהו בערך 5,000 שקלים, ניסיתי לראות איפה התייר הזה, אבל הוא נעלם ולא היו לי פרטים שלו, התברר, שבורא עולם שילם לי טבין ותקילין, [מקשיבים לקולך]

בן איש חי פרשת דברים דיני בין המצרים

[א] ישראל שיש לו דין עם עכו"ם ישתמט ממנו עד אחר עשרה באב ובפרט כי בט"ו באב כתוב בזוהר שצריך לעשות שמחה מפני שיש עילוי לשכינה וכיון שעלה חודש זה ביום ט"ו לא ירד דמעלין בקודש:] **ה"ע מי שיש לו ניתוח ויכול לדחותו עדיף לדחותו לאחר תשעה באב**

[ב] ממועטין במשא ומתן מראש חודש עד תשעה באב של שמחה כגון צרכי חופה אבל שאר משא ומתן כמסחר ועושי כדרכו, ואפילו צרכי חופה אם רוצה לקנות דבר שלא יוכל לקנותו אחר תשעה באב, או דבר שאין שהות לעשותו אחר תשעה באב מותר והוא הדין דבר שיוכל לקנותו אחר תשעה באב אלא שעתה נמצא לו בזול שאי אפשר לקנות במחיר זה אחר כך מותר לקנות קודם תשעה באב:

[ג] בנין שאינו כחריז אין להתחיל מראש חודש, אבל אם התחיל קודם אין מפסיקין, ואם הוא דבר הכרחי שיש לחוש להפסד וכל שכן סכנה מותר להתחיל מראש חודש, וכן מעקה מותר להתחיל גם אחר ראש חודש, אבל ציור וכיור אפילו התחיל קודם אסור לעשות מראש חודש עד תשעה באב, ואפילו בקבלנות טוב להזיזה, ואם כבר עשה הקבלנות אם יכול לפייסו בדבר מועט להמתין עד אחר תשעה באב נכון הדבר ואם לאו מותר, והא דאסרו בציור וכיור היינו בין בציור וכיור בבנין בין מה שעושים הנגרים, ואפילו שאר בנין שאינו ציור וכיור אין הבנין הוא להרווחה דינו כציור וכיור ואפילו אם התחיל קודם לעשות מראש חודש, מיהו בבית הכנסת יכולים לבנות אפילו ערב תשעה באב, ואפילו ציור וכיור דצורך מצוה הוא:

[ד] אף על גב דמדינא אין איסור בנשואין אלא מראש חודש עד תשעה באב עם כל זה נהגו לאסור מן י"ז בתמוז **ה"ע מנהג הספרדים להקל לשאת את עז ראש חודש**, **לא כולל ראש חודש ולבחור רוקק יש להקל אפילו לאחר ראש חודש אלא שנהגו להחמיר שאין זה סימן יפה**, אבל אירוסין ושדוכין מותר ובבגד המנהג לעשות אירוסין אחר י"ז בתמוז אבל מראש חודש עד תשעה באב אין עושיין אירוסין ושדוכין, ויש נוהגין שלא לעשות אירוסין מן י"ז בתמוז וכן ראוי לנהוג.

[ה] אסור לעשות יריקות ומחולות מן י"ז בתמוז עד אחר תשעה באב, וראוי להזהיר את המנגנים שלא ישוררו אצל הגוים, אבל משום איבה או אם המנגן אין לו מה לאכול שרי לגנן אצל הגוים בעבור שכרו, וכל זה אחר י"ז בתמוז אבל מן ראש חודש עד תשעה באב ישמטו עצמן למר"ה **ה"ע המנגן שזו פרנסתו היחידה ואין לו מלאכה אחרת ואינו עושה כן לשמחה אלא שאין לו לאכול לפתן ופת יש להתיר לו לנגן גם לאחר ראש חודש דווקא אצל גוים דאצל יהודים גם אם אינם שומרי מצוות אסור משבעה עשר בתמוז ובסעודת מילה, חתן וכלה בשבעת ימי חופתם או בר מצוה הנעשית בזמנה, פדיון הבן, סיום מסכת מותר להשמיע כלי נגינה והאשכנזים מחמירים בכל זה ולשמיע שירים ממערכת, ט"ס אסור ולשיר בפה מותר**, וכן הוא הדין ביום י"ז בתמוז עצמו לא ילך בשום אופן, וההולכין בעבור שחרם אין רואין ס"ב, וכן צריך להזהר בעשרה בטבת בלילה וביום שלא לעשות יריקות ומחולות:

[ו] שבוע שחל בו תשעה באב אסור לכבס מדינא אפילו להניח לאחר תשעה באב, ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור, וכן המכובסים מקודם אסורים בין ללבשו בין להציע בהם את המטה, ובמקומות שחם מאד ילבש לפני שבת את הכתונת המכובסת שיש לו שיעור שעה אחת ויפשטנה ויצניענה ללבשו אחר שבת בתוך שבוע זה שחל בו תשעה באב, ואם שחל לעשות תקנה זו קודם שבת וזכר ביום שבת לא יעשה כן ללבשו המכובסת שעה אחת ויפשטנה כדי ללבשה אחר שבת, שאם כן נמצא הוא מכין משבת לצורך חול, כיצד יעשה יפשיט הכתונת שעליו שלבש אותה בליל שבת וילבש במקומה המכובסת ותשאר עליו ולא יפשטנה ביום ההוא ואז אותה כתונת שפשט ביום שבת ילבשה אחר שבת כי עדיין לא נעשה בה זיכה ולכלוך מאחר שלא לבש אותה זמן הרבה, וכן יעשה גרביים ושאר בגדים הצריך בשבוע זו: ואסור לכבס בשבוע זו אפילו גרביים, מטפחות הידים והשלחן, ורק מטפחת אף מותר ואפילו בשביל הקטנים שלא הגיעו לחינוך אסור לכבס, וחיתולים מותר לכבס, ויש נוהגין היתר בכיבוס בגדי קטנים בני שלש שנים ואין למחות בהם, ורק צריך להזהירם שלא יכבסו הרבה ביחד וגם יכבסו בצנעה, ואסור להודיה לכבס בביתה לגוי מפני מראית העין שחורשים שהוא של ישראל, ואם ניכר שהם חפצים של גוי שרי, ויש להקל לכבס בביתה בצנעה ואפילו אינו ניכר שהם של גוי: **א.ה. דעת מרן שולחן ערוך** שהשנה אין דין שבוע שחל בו תשעה באב כיון שחל ביום ראשון וממלא מותר לכבס ולהתקלח:

[ז] אף על פי דהכיבוס בשבוע שחל בו תשעה באב אסור אפילו על ידי גוי, מכל מקום אם חל תשעה באב ביום חמישי ואי אפשר לכבס ביום ששי מותר לכבס על ידי גוי כיון דאי אפשר לו לכבס בערב שבת:

[ח] שבוע שחל בו תשעה באב אסור מדינא ללבשו בגדים חדשים ואפילו מנעל חדש אסור לנעול, ומצד המנהג אסור בכל זה מראש חודש:

[ט] תפירת בגדים וכיוצא יש להחמיר מראש חודש, וכן אומן ישראל אסור לעשות בין בשכר בין בחינם, ונכלל באיסור זה גם טויה ואריגה, וכן לא לרקום בגדיים על, יש להזהיר לחייטין ולעושי מנעלים שלא יתקנו מחדש, וגם לכל אחד בביתו שלא לתפור דבר חדש ולא לעשות: מיהו חייטים, או מעשה רקמה בשכר שנותנים להם הבגדים קודם ראש חודש מותר לעסוק בהם מראש חודש, ורק בשבוע שחל בו תשעה באב אסור אפילו נתנום קודם ראש חודש, וכל דווקא במקום שנהגו היתר מותר אבל אם לא נהגו היתר אסור: ואם זה בעל המלאכה

אין לו מה לאכול **ה"ע היינו לפתן ופתן** יש להתיר לו לעסוק גם בשבוע בשבוע שחל בו תשעה באב **ה"ע ואפילו ביום תשעה באב** [י] דבר קרוע וכן בגד שהותרה תפירתו מותר לתפור, וכן הוא הדין דמותר לתפור טלוי על הבגד **[יב]** תספורת אסור מדינא בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש נוהגין להחמיר מ"ז בתמוז, ובזקן שמעכב האכילה מותר, ואפילו אבי הבן הבן וסנדק אסורין להסתפר בשבוע זה, ואסור לגדולים לספר לקטנים בשבוע זה, ואם חל תשעה באב יום ראשון או חל בשבת ונדחה מותרים בשתי השבתות בין שקודם התענית בין אחריו, ולכן מותר לכבס ולספר בשבוע שלפניו, וכן מנהגו בבגד, **ה"ע וכן הלכה** [מיהו לענין תספורת ראוי להורות שלא להסתפר לפני שבת חזון כדי שיכנס ליום התענית כשהוא מנוול, ואין אנו גוערים בזה בחזקה ביד המקילין להסתפר: **ה"ע ובגילוח הזקן אין להחמיר למי שרגיל בכך ונגרם לו צער**

[יג] אין ליטול הצפרניים בשבוע שחל בו תשעה באב, **ה"ע מעיקר הדין מותר לו לגזוז ציפורניים בשבוע שחל בו תשעה באב ואף הנוהג להחמיר אם עודפות מותר לו לגזוז** [אבל בערב שבת חזון מותר ליטול הצפרניים ואם הצפרניים עודפים על הבשר מותר ליטול אפילו בשבוע שחל בו תשעה באב, מפני שיש חיוב גדול על פי הסוד ליטלם וכמו שכתב רבינו הארי"י ז"ל וז"ל מה שעודף מן הצפורן ויוצא לחוץ מכנגד הבשר זה צריך לחתוך דשם נתלים החיצונים ויונקים בתכלית לכן עונש המגדל צפורניים קשה מאד עכ"ל, לכן אם עודפים ויוצאים לחוץ מותר לקצצם אפילו בערב תשעה באב, ואם הוא אבל והגיע זמן קציצתם ביום תשעה באב מותר ולא ימתין עד אחר תשעה באב כדי שלא יתן שליטה לחיצונים לינק יותר בפרט יום זה שיש להם תגבורת בו, דבאבילות דצנעה תשעה באב קיל מאבל, ויקוף בצנעה:

[יד] להסתרק, יש אוסרין בשבוע שחל בו תשעה באב ומיהו זה אינו אלא באיש אבל באשה מותר, ובאיש לטרוק בצנעה נכון להחמיר: **[טו]** אסור מכח המנהג לאכול בשר ולשתות יין בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש נוהגין בזה מראש חודש ויש מן י"ז בתמוז, ובבגד נוהגין איסור מליל שני של חודש אב עד ליל עשירי כי ביום תשעה באב נוהגין לשחוט טבחי מתא בשביל אכילת ליל עשירי, **ה"ע מנהג הספרדים ועדות המזרח להקל באכילת בשר ביום ראש חודש ולאסור משני דראש חודש עד עשירי כולל עשירי ומנהג ירושלים לאסור גם ביום ראש חודש. קטן מותר באכילת בשר ומגיל י"ב טוב להחמיר ומותר לאכול מהבשר שנשאר בשבת גם לגדולים בסעודה רביעית** [נהגו בבגד שגם בסעודת מילה אין אוכלים בשר בימים אלו] **ה"ע במקום שאין מנהג ידוע יש להקל באכילת בשר בסעודת מצווה כגון סיום מסכת, ברית מילה וכו'**:

[טז] נוהגין שלא לרחוץ כל גופו מראש חודש עד תשעה באב אפילו בצונן **ה"ע בצונן מותר וכן בריכה וכל שכן לטבול בצונן ואם אינם יכולים בצונן ורוצים לטבול בחם יש להם על מה לסמוך ולפני שבוע שחל מותר במים חמים וסבון**, והרגיל לטבול בכל ערב שבת יטבול גם בערב שבת חזון, וכן מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת חזון מי שרגיל בזה בכל ערב שבת, ורחוץ שהיא לרפואה מותרת במים אלו אפילו בחמין, ולכן מעוברת שנכנסה בחדש התשעי שדרכה לרחוץ בחמין כדי להקל מעליה צער לידה מותרת לרחוץ, וכן מי שצוה הרופא רחוץ בחמין רוחץ, ומי שדרכו לטבול אחר תשמיש המטה הרי זה טובל כדרכו, וכן הסנדק מותר לטבול, ומי שראה קר מותר לטבול אפילו ערב תשעה באב, ורק יום תשעה באב אסור לטבול: **א.ה. השנה לדעת מרן מותר עד ת"ב להתקלח בחמים** [יז] ראיתי מנהג שלם לקנות עצים אחר ראש חודש עד תשעה באב, ורבים מקילים. וטעם האוסרים משום שבתלו עצי המערכה, כמו דנהגו הנשים דלא למשתי עמרא [לטוות צמר] משום שבתלו אבן השתיה, וזה מנהג יפה ואף על פי שאין למנוע בחזקה ביד המקילים נכון כל אדם שיוזהר בכך שלא לקנות עצים הן לבנין הן להסקה מראש חודש עד תשעה באב **ה"ע מותר לקנות עצים לרהיטים או בנין לאחר ראש חודש אב ויש שנוהגים להחמיר, לקנות בד ולתפור לאחר תשעה באב מותר סעודת מצווה מותר כלי נגינה אבל בסעודה שעושים בלילה שלפני המילה, אין להתיר להשמיע כלי נגינה, כי אם שירה בפה. והאשכנזים נוהגים להחמיר שלא להשמיע כלי נגינה בכל סעודת מצוה**

זוהר הקדוש מתורגם העוסק בתורה אינו ירא מעליונים ותחתונים ולא מהמקרים הרעים שבעולם ואפילו נגזר עליו מיתה ח"ו הכל מתבטל פתח רבי שמעון ואמר, מה שכתוב, (ישעיה ל"ח) ונשכח חזקתו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. **בא וראה, כמה חזק פת התורה, וכמה היא עליזונה על הכל. כי כל מי שעוסק בתורה, אינו ירא מעליונים ומתחתונים, ואינו ירא מחללים רעים שבעולם, מפני שהוא אחוז בפיץ החיים, ולומד ממונן בכל יום. כי התורה לא למדת את האדם ללכת בדרך אמת, למדת לו עצה איך ישוב לפני אדונו לבטל הגזרה. כי אפילו נגזר עליו שהגזרה לא תתבטל, היא מתבטלת מיד ונעברת ממנו, ואינה שורה על האדם בעולם הזה. ומשום זה, צריך האדם לעסוק בתורה יום ולילה, ולא לסור ממנה. זה שכתוב (יהושע א') והגית בו יומם ולילה. ואם הוא סר מן התורה, או נפרד ממנה, הוא כאלו נפרד מעץ החיים. בא וראה, עצה לאדם, כשהוא עולה בלילה על מפתח צריך לקבל עליו מלכות של מעלה בלב שלם, ולהקדים למסור אלו פקדון נפשו, ומיד הוא נצל מכל חללים רעים ומכל הרוחות הרעות, ושאין שולטות עליו. ובבקר כשהוא קם ממפתו, הוא צריך לברך לאדונו ולהפגש לביתו, ולהשתחוות לפני היכלו ביראה גדולה. ואחר כך יתפלל תפלתו. ויקח עצה מן האבות הקדושים שכתוב, (תהלים ה') ואני ברוב חסדך אבא ביה. ואשתחיה אל היכל קדשך ביראתך. (זוהר הקדמה דף י"א ע"א)**

אמרי חז"ל: "כותב הכלי יקר שמות פרק ג פסוק [י] ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי. [בעבודת מצרים] ראיתי משמע לשעבר, וכן כפל לשון ראיה, נראה שכך פירושו כי רצה הקב"ה ליתן טעם למשה עזוב זמן רב כזה, ואחר עד עתה מלראות בצרתם, על זה אמר לפי שעד עתה **אע"פ שבכל צרתם היו צועקים מתוך עבודתם הקשה, כל הצעקות לא היו תחינה ובקשה מלפניו ית' כי אם צעקה של תלונה.** אבל לא בקשו את פני ה' עד עתה, זה"ש ויאמר ה' ראה ראיתי רואה אני נעשיו וגם ראיתי לשעבר את עני עמי, ואז שצעתם שמעתי היינו צעקה של תלונה, ולא זכרו כי אני אמרתם ליעקב אנכי ארד עמך, ותכלית ירידה זו היתה להחילו וגוי ולהעלותו, כמ"ש ואנכי אעלך גם עלה ואת שורר אדני להחילו, ויהי להם לשום אל לב ולבקש את פני, **אבל עתה צעקת בני ישראל באה אלי כי התפללו אלי בלב שלם על כן ראיתי תפלתם, וראיתי גם את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם אשר לא כדת, לפיכך ועתה לכה ואשלחך אל פרעה עתה תיכף, כי כך דרכי שעוד הם מדברים ואני אשמע.** עכ"ל מכאן נלמד שהצועק אל ה' לא יצעק מתוך תלונה אלא מתוך בקשה ואז תענה בקשתו. מובא בירושלמי ברכות פרק ט הלכה א: רבי יודן אומר בשר ודם יש לו פטרון. אם פאת לו עת צרה, אינו נכנס אצלו פתאום, אלא בא ועמד לו על פתחו של פטרון וקורא לעבדו או לבן ביתו, והוא אומר איש פלוני עומד על פתח חצריך, שפמא מכניסו ושפמא מניחו. אכל הקדוש ברוך הוא אינו כן. אם פאת על אדם צרה, לא יצווח אל מלאכא ולא לגבריאל, אלא לי יצווח, ואני עונה לו מיד.

שאלה: גנבו אופניים חשמליות או רכב ושפצו את הרכב או את האופניים ולבסוף נמצאו הגנבים האם צריך לשלם בעל האופניים או בעל הרכב את התוספת שהשביחו הגנבים לגנבים תשובה: הגונב חייב בכפל אלא שהיום לא דנים דיני קנסות כיוון שאין דיינים סמוכים וכפל הוא קנס שהרי משלם יותר ממה שגנב ואף שלא דנים דיני מומחים ולכן לא יכול לתבוע מהגנב כפל מכל מקום אם תפס לא מפקיין מיהה כמו שנפסק בחיי"מ סימן א סעיף ה ופה מה ששיפצו נמצא ברכב או באופניים הוי תפוס בהם ולכן זכה בהם בדרך כלל ההשבחה היא לא יותר מכפל .דין זה שייך גם בגנב גוי שאומרים לגוי שדיננו יש דין כפל וצריך לדון לפי דיננו כמבואר ברמב"ם ה' מלכים פרק עשירי הלכה י"ב שתמיד דנים הגוי או בדיניהם או לפי הדין שלנו וכיון שאנו סוברים שיש כפל ומועיל תפיסה כך דנים את הגוי

תירומות קח 100\$ ויותר אל תיקח כלום מראובן והסכים ואז הביא העשיר לראובן 18000\$ שמע אזת הדרריבר ואמר שהוא לא מסכים ומגיע לו שליש מה הדין תשובה: כיון שהסכים לקחת את ה100\$ תמורת זה שלא יקח יותר שום חלק בסכום שיקבל ראובן הוא רכב וקביל ולכן אין לו כלום במה שנתן העשיר לראובן שכל תנאי שבממון קיים ויש עוד לומר שאם היה יודע שלוקח שליש הדרריבר לא היה נותן ליתום אלא לנזקק אחר שזקוק בלי אחוזים

ישתדל תמיד לומר מילה טובה לסובבים

"לֹא יַחֲלֵ דִבְרוּ כָּכָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה"

אנו רואים כח של דיבור בפרשה שאם עובר עליו עובר איסור ואפילו לוקה על כך מכאן נלמד כמה גדול כוחו של דיבור הן בדברים אסורים כגון לשון הרע וכו' והן בדברים המותרים ובפרט מילה טובה כמה גדול כחה להלך סיפור על פתק ומילה טובה

סיפור כוחו של פתק טוב מילה טובה

כבר ארבע עשרה שנים אני זוכה להיות מלמד וזינוקות של בית רבן. זוכה ללמד את צעירי הצאן גמרא ומשניות, מתאמץ להחדיר בהם חשק ואהבה ללימוד, לדרבן אותם לתפילה ברגש ובכוונה, לחדד בהם את הרגישות בתחומים שביני אדם לחרבו, ובעצם, להעניק להם את הבסיס ואת הגירסא ידניותא שאיתם יצאו למסע החיים שעוד נכון להם, ויגדלו בעזרת ה' לתפארת.

בכל שנה אני עורך מבחנים קטנים וגדולים, בודק וגם מחלק ציונים. בכל שנה אני נתקל בתלמידים מוכשרים יותר או פחות, בכלור שחוששים ורועדים לפני מבחן, ובאחרים המגיעים רגועים ושאננים. מידי פעם אני גם מתמודד עם תלמידים שמחפשים לעצמם חיים קלים וציונים ללא מאמץ ומנסים לקצר את הדרך על ידי העתקה בדרכים וברעיונות יצירתיים יותר או פחות.

אבל בסיפור מוזר מדהים ומרטיט כמו זה שהתרחש לי עם יוני,

טרם נתקלתי מעודי. זה היה בסוף חודשי החורף, לאחר תקופה רצופה של למדודים רציניים, והמבחן שעמד להיערך בכיתה היה מקיף ומשמעותי במיוחד. התלמידים כולם התכוננו לקראתו ברצינות, ובהנחיית ביום המבחן את הכיתה הרגשתי את המתח שבו הם נתונים. כולם שאפו להצליח, כולם שאפו להגיע לציון שישקף את מאמציהם ואת ידיעותיהם. הרגעים הראשונים והדמומים הללו, שאחרי קבלת דפי המבחן, מרגשים אותי בכל פעם מחדש. ראשים רכונים, עטים במרץ על פני השורות, מצחים קמוטים מתוך מאמץ מחשבתי.

ממקומי שעל הקתדרה אני סוקר במבט אוהב את טורי התלמידים, תלמידי היקרים, עיני נחות של שורת היושבים בטור שמולי ופתאום נעצרות בתדהמה מול המרחש של ספסל השלישי. יוני תלמיד משקיף וריצני. אומנם אינו מהמבריקים בביתו, אבל לא הייתי מצפה לראותו בפוזו כזו. שולף מכיסו דף קטן ומקופל, פותח אותו בזהירות ומציץ, דוחף חזרה לכיס וממשיך לרוץ על פני שורותיו של דף המבחן. אני בוהה בו כלא מאמין. הכין לעצמו כמה תזכורות חשובות מהחומר, כנראה, ועכשיו מיהר להציץ בהן. מה הוא חושב לעצמו, הנער? הרי אני יושב כאן מולו והעניינים שלי בריאות ומתפקדות ברוח'. מול דמותו של יוני הרכון במרץ על מבחנו החלטתי לתת לעניינים לזרום ביתניים. תמיד תהיה לי אפשרות להגיב. מסביב הוסיפו העטים לרוץ על פני הדפים, ופה ושם החלו ניצנים של סוסים לבצבץ על פני השטח. הנה, מוטי רייך, העילוי של הכיתה, כבר קם ומחזיר מבחנו במבט שכובד ראש וסיפוק מעורבים בו.

מאיר פנחסוב, שגם הוא ניחן במוח מבריק במיוחד, סיים מיד אחריו את הכתיבה, וכעת הוא עובר בעיון על התשובות כולן, בודק ומשפץ קצת לפני שהוא מחזיר. רחש קל של תזוזת מניסות התחיל להישמע בין שורות התלמידים, ובתוך שאני מאשר ביני ראש למסיימים לצאת מן הכיתה אל הפרוזדור, זה שוב קורה. יוני. והדף המקופל שבכסי. מכניס יד ושולף, פותח בזריזות ומציץ. מקפל חזרה ודוחף לכסי. לא. עכשיו כבר ברור שלא היתה זו מעידה חד פעמית. זה היה תעלול מתוכנן מראש. סוג של פתרון חילופי להשקעה בלימוד לקראת המבחן. לא מתאים לו בכלל, ליוני, אבל עם מציאות אי אפשר להתווכח, וכמבחן המופקד על הדתהגותם של התלמידים ולא רק על רמת הידיעות שלהם, ידעתי כי עלי למצוא דרך מתאימה ומכובדת כדי להגיב. הכיתה כבר ריקה כמעט, הערימה של הדפים על שולחני הולכת ומתגבהת. סוף סוף מתרומם גם יוני ממקומו ומוסע באיטיות לעבר שולחני, חיוך מרוצה על פניו בשעה שהוא מושיט לי את המבחן "שלי". "השיעור עומד להסתיים, תיכף יישמע הצלצול", אני אומר לו בקול

נעים של כבדו וחשדו, "אשמח אם תוכל להתלוות אלי לחדר המורים". יורדים יחד בצעדים אטיים מן הקומה הרביעית לעבר חדר המורים שבקומה השניה, ואני מתעניין איך היה המבחן. "נראה לי שהצלחתי", קולו של יוני מלא ביטחון. "ידעת לענות על כל השאלות, יוני?" אני מנסה לרדת לפרטים, ויוני נענה ומספר כי אכן הוא השקיע שעות רבות של הכנה, למד בעצמו וגם עם אביו. אנוח נעזרים בשני שקטה בפרוודור, לפני הסיבוב לגרם המדרגות הבא ואני מנסה לחפש קצה חוט.

“אוכל לשאול אותך כמה שאלות?” אני שואל, ורואה את התגובה הבלתי מבינה בעיניו של הנער שמולי. שאלות? עכשיו? אחרי המבחן? למה הרבי אינו מסתפק בתשובות שבתוך המבחן שלי? שאלה אחת. יוני עונה ברהיטות. שאלה נוספת נענית מיידית ובצורה מושלמת. הנער שולט בחומר, אין מה לערער על כך. ופתאום, כאילו משום מקום, צצות להם דמעות קטנות, חצופות, בתוך עיניו החומות של יוני. פתאום נדמה לו שהוא הבין מה מטרת השיחה המוזרה הזו שמנהל איתו הרב'ה. “הרבי... חושד... ביי?” חזעו עומד לתוך קולו המרוסק ומשתקף היטב במבטו, “הרבי חושד בי ש... העתקתי במבחן?” אני עומד מולו, מביט בריכוז בפניו הסמוקות ומחליט להניח את הדברים “על השולחן.” “במהלך המבחן, יוני, ראיתי אותך שוב ושוב שולף דף מכיסך ומציץ בו.”

רגע קל של תדהמה עובר בינינו, יוני מנסה לעכל את הדברים. אחריו נדפסת ירי של יוני באותו תנועה מוכרת אל הכיס. פתק קטן נשקף משם מקופל. "הפתק הזה" זיק של הבנה מאיר לפתע את העיניים האדומות. "בגלל הפתק הזה הרבי שאני מעתיק במבחן?". אני מהנחן קלות, מצפה להמשך. יוני פותח את קיפוליו של הדף ומושיט לי. כתב יד מוכר מציץ אלי מבין השורות הכחולות הממלואות אותו. הבהב שלי...

אסיפת הורים ראשונה בשנה. תור ארוך של אבות משתתפים מאחורי החדר ואני משתדל להתעלם ממחוגי השעון הרצים ולהעניק לכל אחד מן הנכנסים יחד של "בן יחיד". הם פינו מזמנם וטרוחו להגיע, לפעמים ממרחקים, ומצפים לשמוע ממני בשיחות טלוויזיה על מצבו של בנם בכיתה. מגיע להם לשמוע כמה מילים טובות של נחת, וגם אם יש להם ביקורת כלשהי להביע, נערה או בקשה, אני עוטר אותם במעטה רך של שבחים, מעלות מחמאות על הברך היקר שלהם. ובבית, כך אני יודע, מחכה גם האמא לשמוע ולרוות נחת. דמות בלתי מוכרת נכנסת. אבא שלי יוני. אני לוחץ יד ומקדם בברכה, ואחר כך משבח את הברך היקר מכל הלב. הפעם אני צורך להתאמץ כדי לחפש אותך, את המילים הטובות והמחמאות. "יש לך בן יקר ומיוחד מאוד", אני מחמיא לו, לאב, ומוסיף לתאר את רצינותו בלימודים, את שקידתו והקשבתו, את יראתו שקודמת לחוכמתו. "עדין לגדלות" אני מוסיף מול האור הנדלק בעינו של האב. רגע קטן של שתיקה עומד בחדר ובהחלטה של רגע אני תולש דף מן הפנקס שעל השולחן. "מגיע לו, ליוני שלך, לקבל מכלי ראשון את המחמאות שהן שלו ביושר". וכבר רץ העט שלי על הדף בקלילות ובמהירות, מכין לתלמיד היקר שבבית הפתעה כתובה מלאה וגדושה מחמאות. את ההפתך שהרב'ה הביא פעם, בתחילת השנה, לאבא שלי באסיפת ההורים, ענינו של יוני מושפלות באי נעימות, ובכל זאת הוא ממשיך: "מאז הוא תמיד בכיס שלי. לא הולך אפילו יום אחד לתלמוד תורה בלי זה. הרבי יודע שלא קל לי בלימודים, אני לא מהתלמידים שמצליחים לקצור מאות בלי להתאמץ, ופעמים רבות אני מרגיש שנגמר לי הכוח, שאני עומד לפני ייאוש ממש. אבל אז אני שולף את הפתק מהכיס. המילים שבו מחזקות אותי ונותנות לי מרץ להמשיך. וגם היום המילים הללו היו סוד ההצלחה שלי במבחן". ידי רועדת כשאני מושיט אותה ונוטל בהירות את הפתק. כתב היד הרגיל שלי. עט סטנדרטי על דף מלבני קטן וחסר יומרות. אוסף פשוט של מילים שהצטרפו לשורות. דקה וחצי של השקעה באותו ערב גורלי של אסיפת הורים. מישוה היה מסוגל לשער את העוצמה הטמונה בהם? מישוה היה מסוגל לדמיין את ההשלכות שלהם? מישוה היה מעלה בדעתו מה הם מסוגלים לחולל? ארבע עשרה שנים אני כבר עוסק בחינוך, ארבע עשרה שנים אני ניצב מול תלמידים ומלאת תלמידים ומקנה ידע, מעביר שיעורים. אבל שיעור כמו זה שלמדתי היום, דווקא מאוד התלמידים שלי, שיעור מדהים ומוחשי כל כך על כוחה של מילה טובה –

[illegible]

העלון מוקדש להצלחת יהונתן ושילת חדר ובני ביתם: שה' יתברך יצלח במאד מאד ויתקיים בהם הפסוק ימלא ה' כל משאלותיך וכן הפסוק בניך כשתלי זיתים סביב לשולחנך ויזכו לראות בנים ובני בנים תלמידי חכמים גדולים.